

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationum// Roberti Bel-//larmini Politiani,// Societatis
Iesv// De Controversiis// Christianae Fidei, Adver-//sus
huius temporis Haereticos,// Tomus ...**

De Sacramento Evcharistiæ - Sex Libris Explicata

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1589]

VD16 B 1603

VI. Testimonium Irenæi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54113](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54113)

CAPVT QVINTVM.

Testimonium Pij I. Pape.

PANEM verò PIVS Papa I. qui eodem tempore sedit in Pontificatu, quo Iustinus florebat, statuit penam satis grauem in eos, quorum negligentia aliquid Dominici sanguinis in terrâ, vel etiam super ipsum altare decideret: iussitque locum lambi, radi, &c. ut patet ex Gratiano de consecrat. distinct. 2. can. Si per negligentiam. & ex lib. 1. decreti Iuonis, & lib. 5. Burckhardi. Quâuis autem non habeamus nunc epistolam ipsam Pontificis, tamen satis probabile reddit hoc testimonium, tum auctoritas Iuonis, Burckhardi, & Gratiani; tum etiam, quod legamus in Tertulliano, Origene, Cyrillo, & aliis, qui proximi fuerunt iis temporibus, summam diligentiam adhiberi solitam in Ecclesia, ne quid Sacramenti huius vlllo modo in terram decideret. Testimonia Tertulliani, Origenis, & Cyrilli infra suo loco ponentur.

Porro ista cautio argumentum est euidens fidei antiquorum. Si enim panis Eucharistiæ non esset corpus Christi, nisi representatiue, non esset adhibenda maior diligentia, ne caderet in terram, quàm ea sit, quam adhibemus, ne sacra biblia in terram cadant, aut imago aliqua Christi, aut aqua Baptismi, aut quam adhibebant Hebræi in conseruando Manna, aut Agno Paschali. Quis autem audiuit vnquam debere lambi, aut radi terram, vbi cecidisset codex Euangelij, aut imago, aut Manna, aut aqua Baptismi? Ad hoc testimonium, non legi aduersariorum responsum.

CAPVT SEXTVM.

Testimonium Irenæi.

SEXTVS IRENÆVS, qui eodem seculo floruit, quo Iustinus, licet paulò posteriùs. Is igitur in libro 4. contra hæreses, cap. 34. disputans contra hæreticos, qui negabant Christum esse Filium Creatoris, & Creatorem mundi huius, ita loquitur: *Quomodo autem constabit eis, eum panem, in quo gratia acta sint, corpus esse Domini sui, & calicem sanguinis eius, si non ipsum fabricatoris mundi Filium dicant, id est, Verbum eius, per quod*

quod lignum fructificat, defluunt fontes, dat primum quidem fenum, post deinde spicam, deinde plenum triticum in spica. Ex hoc loco nos tale argumentum facimus. Irenæus probat Christum esse Creatorem, ex eo, quod panis per consecrationem fit corpus Christi: igitur credebatur re ipsa, & non sola significatione mutari panem in corpus Christi; nam mutatio realis requirit planè omnipotentiam Creatoris, non autem impositio nouæ significationis.

Respondet ad hoc argumentum Petrus Martyr, lib. contra Gardinerum, obiecto 62. & 157. Irenæum non probare Christum esse Filium Creatoris, vel Creatorem ex transmutatione panis in corpus suum, sed ex eo, quod utitur pane ad corpus suum significandum, & quia Patri gratias agit, cum pane illo utitur: non enim decebat, ut Filius illius Dei, qui est contrarius Creatori, uteretur rebus aduersarij sui, & de illis Patri suo gratias ageret.

AT CONTRÀ; nam IN PRIMIS argumentum ex usu rerum Creatoris fecerat Irenæus in proximis verbis superioribus dixerat enim solam Ecclesiam rectè offerre Deo oblationem cum gratiarum actione ex creatura eius; hæreticos autem offerre non posse, cum non agnoscant eum esse Creatorem. Quid ergo opus erat, ut rursus idem argumentum repetere? ADDE, quòd illa verba: *Quomodo autem constabit eis*, &c. indicant nouum argumentum inchoari; alioqui dixisset. Quomodo enim, si hæc ratio ad argumentum præcedens pertineret. DEINDE, Irenæus hoc loco ex Eucharistia probat Christum non solum esse Filium Creatoris, sed etiam ipsum Creatorem, cum ait, non posse constare panem Eucharistie esse corpus Domini sui, nisi fateantur ipsum esse Verbum illud, per quod lignum fructificat, defluunt fontes, &c. At hoc argumentum nihil concludit, nisi ponamus veram, & realem mutationem in pane fieri. Posset enim Christus uti pane ad corpus suum significandum, etiamsi non esset Creator illius panis; quemadmodum nos utimur hedera, quam non creauimus, ad vinum designandum. Immo nec probat hoc argumentum Christum esse Filium Creatoris: potest enim uti rebus Creatoris etiam is, qui non est Filius Creatoris. Siquid autem probat, id solum est, Christum non esse aduersarij Creatoris; nec enim uteretur rebus aduersarij sui. At Irenæus Pe-
liana

lium Creatoris, & Creatorem affirmat esse Christum ex hac mutatione panis in corpus suum.

SECUNDUM testimonium est in eodem capite in illis verbis: *Quomodo autem rursus dicunt, carnem in corruptionem devenire, & non percipere vitam, quæ à corpore Domini, & sanguine alitur?* Et paulò infra: *Quemadmodum enim qui est à terra panis percipiens vocationem Dei, iam non cõmunis panis est, sed Eucharistia ex duabus rebus cõstans, terrena, & cœlesti: sic & corpora nostra percipientia Eucharistiam, iam non sunt corruptibilia, spem resurrectionis habentia.*

Ex his verbis tria argumenta colligimus. PRIMVM est: Corpora nostra incorruptibilia fiunt, quia aluntur corpore Christi: ergo corpus Christi non solum animis percipitur, sed etiam corpore ex Irenæi sententia. At corpus non potest in cœlum conscendere, vt ibi gustet Christi carnem; ergo verè præsens est in Eucharistia ipsa Christi caro. SECUNDVM est: Panis terrenus post inuocationem Dei, seu mysticas preces, non est amplius communis panis, sed est cibus constans duabus rebus, vna terrena, altera cœlesti. Non potest autem res illa cœlestis esse, nisi corpus Christi; igitur verè est in Eucharistia corpus Christi. TERTIVM: Ita panis mutatur ex terreno in cœlestem per inuocationem Dei, sicut corpora nostra mutabuntur per Eucharistiam ex mortalibus in immortalia. Sed corpora nostra re ipsa fient immortalia, non autem sola significatione: igitur panis terrenus re ipsa fit corpus Christi, non sola significatione.

Ad omnia respondere conatur hæretici. Ad PRIMVM Beza respondet in Cyclope, per Eucharistiam corpora fieri immortalia, quia per eam fide coniungimur ipsissimo corpori Christi, ex quo tam animus, quàm corpus viuificatur. Paulò planius id explicat Petrus Martyr, libro contra Gardinerum, obiecto 151. vbi dicit, per Eucharistiam corpora nostra fieri immortalia, quia per eam fide apprehendimus Christum; ex ea fide renouatur anima; ea renouatio redundat in corpus, illudque facit paulatim aptum instrumentum Dei, & vitæ æternæ capax.

AT contrà. NAM Irenæus (vt aduersarij fatentur) contendit probare hæreticis sui temporis veram carnis nostræ resurrectionem aliquando futuram; idque probat, quia ipsa caro nostra per Eucharistiam coniungitur immortalì, & viuifi-

catrici Christi carni. At si esset vera aduersariorum sententia Irenæi argumentum vel nihil concluderet, vel certè esset inperuacaneum. Nam qui negant resurrectionem carnis, non admittunt illam redundantiam gratiæ ex anima in corpus in qua ponit Petrus Martyr totam vim argumenti Irenæi: que admittent, quod dicit Beza, Christi corpus animo apprehensum, animam & corpus viuificare; immò dicent inde loqui, corpus non viuificari, sed solam animam, cum illa sine Christum apprehendat. **DEINDE**, quid erat opus vrgere tunc topere Eucharistiam ad probandam resurrectionem, quod Irenæus facit, tum hoc loco, tum lib. 5. & alibi: Nam satis erat dicere, Christum per fidem apprehensum viuificaturum animam & corpora nostra: impertinens autem est; vnde excitetur illa fides, vtrum sumptione Eucharistiæ, aut Baptismi, aut huiusmodi Dei verbo, aut aliquo miraculo; ista enim omnia nihil funt apud aduersarios, nisi instrumenta excitandæ fidei.

Ad **SECUNDVM** respondet Martyr, lib. contra Gardianorum, obiecto 152. & 153. Eucharistiam vocari panem non communem, quia est Sacramentum quoddam, proinde panem sacrum non vulgarem dici debere. Constare autem, ait, re terrena, & cœlesti, id est, symbolo, & re significata; licet res significata procul absit, sine pane, & sanctificatione. Est enim panis res terrena, sanctificatio autem, qua panis Sacramentum efficitur, res est cœlestis.

Vtraque absurda est explicatio: ac **PRIMUM** rem terrenam esse symbola, rem cœlestem esse rem significatam, sed absente, nullo modo fieri potest. Nam nihil constare dicitur eo, quod in ipso non est: Eucharistiam autem constare dicit Irenæus ex duabus rebus, terrena vna, altera cœlesti, vult ergo vtramque rem esse in ipsa Eucharistia.

Respondet Martyr, omninò constare posse aliquid extra quod in ipso non est: *Nam sermo noster, inquit, constat ex voce & re significata; & tamen res significata sæpe longissime abest à voce. Præterea Paulus dicit, Sacramenta Veteris Testamenti constituisse ex symbolis, & corpore Christi: manducabant enim eandem escam nobiscum. I. Corinth. 10. At corpus Christi iam procul aberat, & ne natum quidem esset.*

Hic verò prodit suam imperitiam Petrus Martyr. Quis enim vnquam dixit, sermonem constare ex voce, & re significata? nõne relatiuè opponuntur signum, & res significata?

quomodo igitur potest aliquid ex oppositis constare? sefellit eum fortasse, quod dici solet, sermonem constare ex voce, & significatione. Sed significatio in ipsa voce est, ut relatio in suo subiecto; ac proinde non potest ex ea probare Petrus Martyr aliquid constare ex eo, quod in ipso non est. Quod verò addit de Sacramentis veteribus ex Paulo, impudens inèdacium est. Nusquam enim Paulus dixit, Sacramenta vetera constitisse ex symbolis, & corpore Christi; nec dixit Patres veteris Testamenti manducasse eandem escam nobiscum, ut supra sæpius demonstrauius.

Iam verò illa ALTERA expositio, qua per rem cœlestem intelligunt consecrationem, siue sanctificationem, æquè facile refelli potest. Nam nullam ipsi agnoscunt veram consecrationem panis; quam enim nos adhibemus, incarnationem vocant; sed solùm illis consecratio est, panem deputari à Deo ad Sacramenti vsum, id est, ut repræsentet corpus Christi: quæ consecratio nihil reale ponit in pane, sed merum respectum rationis. Porro Irenæus de rebus loquitur, non de entibus rationis, cum dicit Eucharistiam constare duabus rebus, vna terrena, altera cœlesti. Et confirmatur argumentum ex ipso aduersariorum testimonio. Nam cum quæritur, quid sit res terrena, & nos dicimus esse accidentia panis sensibilia, illi clamant, rem terrenam debere esse substantiã, non sola accidentia. Si ergo res terrena, ut verè dici possit res, debet esse substantia; res cœlestis, ut res verè dici possit, nõne debet esse etiam substantia? quomodo igitur exponunt per rem cœlestem, cõsecrationem, quæ in re nihil est? P R A E T E R E A nemo ita loquitur de aliis Sacramentis, ut dicat aquam Baptismi constare duabus rebus, vna terrena, altera cœlesti; & tamen aqua Baptismi, symbolum est Sacramenti, ut panis Eucharistiæ. D E N I Q U E consecratio non habet eam vim, quam tribuit Irenæus rei cœlesti in Eucharistia: ipse enim vult Eucharistiam, quia re cœlesti cõstat, facere corpora nostra immortalia ex mortalibus. At non habet sola consecratio istam virtutem, & præsertim secundum aduersarios, qui nullam vim tribuunt Sacramentis, nisi ad fidem excitandam repræsentando. Vera igitur expositio est, rem terrenam esse id, quod sensu percipitur in Eucharistia (illud enim etsi reuera substantia non sit; tamen vera res, & verè terrena est, alioqui sensibus corporalibus apprehendi non posset) rem cœlestem esse id,

quod creditur, nimirum Christi corpus gloriosum, & immortale.

Ad TERTIUM nostrum argumentum responderet Petrus Martyr, lib. contra Gardinerum, obiecto 152. ex verbis Irenæi colligi contrarium eius, quod nos volumus. Ille enim dicit sic mutari panem per consecrationem, & ex communi fit sacrum, & cœlestem, quomodo per ipsam Eucharistiam corpora nostra fiunt immortalia ex mortalibus. At nostra corpora non mutantur substantialiter, sed accidentaliter tantum; ergo & panis ille non mutatur nisi accidentaliter; quod nimirum fit Sacramentum religionis, cum antea cibus esset tantum vulgaris.

Respondeo dupliciter. PRIMO, quæ adferuntur ut similia debere esse similia in re, de qua disputatur, non autem in nominibus. Volebat autem Irenæus ostendere, corpora nostra verè resurgere, & fieri ex mortalibus immortalia: id ostendit hac similitudine; Sicut panis communis, & proinde corruptibilis per consecrationem fit panis cœlestis, & incorruptibilis, ita corpora nostra corruptibilia per Eucharistiæ participationem fiunt incorruptibilia. In qua similitudine id reperitur, & sufficit, ut sicut corpora nostra verè mutantur, & fiunt incorruptibilia ex corruptibilibus; ita panis ille communis verè mutetur, & fiat incorruptibilis: utrum autem id fiat per mutationem substantiæ, aut accidentium, impertinens est, ut patet.

SECUNDO tamen respondeo cum Ioan. à Louanio in libro de Eucharistia Irenæum loqui de mutatione substantiali, tanquam panis, quam etiam corporum nostrorum. Nam loquitur de mutatione, quæ fiet in resurrectione, quando pulueres, seu cineres corporum nostrorum mutabuntur in corpora humana gloriosa, & immortalia: id enim apertissime Irenæus demonstrat lib. 5. cap. 2. Ibi enim cum dixisset non posse fieri, quia caro nostra resurgat immortalis, cum nutriatur corpore, & sanguine Christi, rebus nimirum immortalibus; ita subiungit *Et quemadmodum lignum vitis depositum in terra suo fructificat tempore, & granum tritici decidens in terram, & dissolutum multiplex surgit per Spiritum Dei, qui continet omnia, quæ deinde per sapientiam in sum hominibus veniunt, et percipientia Verbum Dei fiunt Eucharistia, quod est corpus, & sanguis Christi: sic & nostra corpora ex ea nutrita, & reposita in terra*

ram, & resoluta in ea, resurgent in suo tempore Verbo Dei resurrectionem eis donante, in gloriam Dei Patris. Vbi pulchrè Irenæus comparat corpora nostra cum grano tritici, quod in terra dissoluitur, & corrumpitur; virtutē autem Eucharistiæ cum spiritu illo, seu genitili virtute, quæ corruptum granum resurgere facit. Nam quemadmodum granum frumenti, etiam si mutatum fuerit in putredinem; tamē propter illam vim genitalem, quam habet, resurgit in spicā; ita corpora nostra, quamuis in puluerem resoluantur; tamen propter virtutem receptam à cōmunicatione carnis, & sanguinis Domini, resurgunt gloriosa, & immortalia. Et hoc est etiam, quod Irenæus significat, cū ait, corpora nostra consistere, & augeri ex corpore, & sanguine Christi; quia nimirum Eucharistia facit, vt corpora non solum non pereant, sed etiam vt resurgant aucta pluribus donis, quā antea haberent: sicut etiam granum non resurgit simpliciter in granum, sed in spicam, id est, multiplicatum, & auctum.

Vnum argumentum ex Irenæo pro se adducit Petrus Martyr libro contra Gardin. obiecto 154. 156. 157. Nam Irenæus scribit, ipsum panem esse corpus Christi, quod non potest esse verum, nisi tropicè accipiendo corpus Christi, lib. 4. cap. 32. *Eum*, inquit Irenæus, *qui est ex creatura panem accepit, & gratias egit, dicens; Hoc est corpus meum: & calicem similiter, qui est ex ea creatura, quæ est secundum nos, suum sanguinem confessus est.* Et libro eodem cap. 34. *Quomodo constabit eum panem, in quo gratia acta sunt, esse corpus Domini? &c.* Et libro eodem capite 57. *Accipiens panem, suum corpus confitebatur.*

RESPONDEO, Irenæus non significat, panem simpliciter esse corpus Christi, sed panem, in quo gratia acta sunt, id est, panē sanctificatum, & factum Eucharistiam, vt IUSTINVS loquebatur, τροφήν εὐχαρισθησαίαν. Credibile enim omninò est, Irenæum eadem voce Græca vsū, quam interpret non potuit reddere vnica voce, sed per circumloquutionem expressit. Porro, panis factus Eucharistia, verè, & propriè est corpus Christi. Similis loquutio esset, si quis diceret; Virga Moyse versa in draconem ambulabat, & comedebat: & aqua à Christo in vinum conuersa, colorem, & saporem vini habebat.

Profert etiã aliud argumentum Petrus Martyr ex eo, quod Irenæus dicit, corpore Christi ali, & augeti corpora nostra Sed hoc iam est solutum.

CAPVT SEPTIMVM.

TERTIA ætas Ecclesiæ ab anno Domini
CC. ad CCC.

Testimonium Tertulliani.

IN TERTIA ætate habemus tres testes, Tertullianum, Origenem, Cyprianum. TERTULLIANVS ad initium anni CC. floruit, & quamuis hereticus fuerit Montanista in extrema ætate, tamen a nullo veterum Patrum reprehenditur hoc nomine, quod errauerit circa Sacramentum Domini corporis. Ita que potest ad testimonium dicendum, tanquam auctor antequissimus, & doctus, admitti, vt etiam cum admittunt heretici huius temporis.

Is igitur in lib. 2. ad vxorẽ, cùm hortaretur fœminas Christianas, vt non nubarent Gentilibus maritis, præter alia argumenta, quibus id persuadere nititur, vnum sumit ab Eucharistiæ communicatione. Nam aut oportebit clam marito mere Eucharistiam, & hoc vix fieri poterit, aut illo sciente, autum exponetur Sacramentum contemptui: *Non sciet, inquit, maritus quid secretò ante omnem cibum gustes; & si scierit, panem, non illum credit esse qui dicitur.* Hæc ille. Vbi Tertullianus satis apertè indicat Eucharistiam non esse panem materiale, licet id videatur esse Gentilibus, sed esse Christum.

Respondet Petrus Martyr in libro contra Gardinerum obiecto 160. velle Tertullianum dicere, Gentiles non scire Eucharistiam esse Sacramentum, sed prophanum panem solummodo credere.

At repugnat ratio Grammatica. Nam Tertullianus ait: *Et si scierit, panem, non illum credit esse, qui dicitur:* non autem ait, Non illud credit esse, quod dicitur: certè Sacramentum est generis neutri, non masculini. Denique nulla diuinitas erat, vel fœminæ Christianæ significandi panem illum esse sacrum, quòd representaret Christum; vel viro Gentilibus credere.